

Методичні підходи до оцінки економічної ефективності стандартизації

У статті досліджено основні методичні підходи до оцінки економічної ефективності стандартизації та обрано як пріоритетну методика ISO з оцінки економічних переваг застосування стандартів, в основу якої покладено метод послідовного формування вартості.

Ключові слова: економічна ефективність стандартизації (ЕЕС), економічний ефект, методичні підходи, якісна оцінка, кількісна оцінка, показники, Міжнародна організація зі стандартизації (ISO).

В статье исследованы основные методические подходы к оценке экономической эффективности стандартизации и определен в качестве приоритетной методики ISO по оценке экономических преимуществ применения стандартов, в основу которой положен метод последовательного формирования стоимости.

Ключевые слова: экономическая эффективность стандартизации (ЭЭС), экономический эффект, методические подходы, качественная оценка, количественная оценка, показатели, Международная организация по стандартизации (ISO).

The article describes the key methodical approaches to the assessment of the economic efficiency of standardization, and the ISO methodology for assessment of the economic benefits from use of the standards, which is based on the method of successive price formation, is chosen as the priority one.

Keywords: economic efficiency of standardization (EES), economic effect, methodical approaches, qualitative estimation, quantitative estimation, indices, International Organization for Standardization (ISO).

Постановка проблеми. На сучасному етапі економічного розвитку суспільства стандартизація набуває все більшого значення для подальшого підвищення ефективності та посилення інтенсифікації національної економіки. Це обумовлено перш за все самою природою стандартизації і тим, що вона виходить на якісно новий ступінь свого розвитку і націлена на вирішення завдань, висунутих у зв'язку з переходом до переважно інтенсивних чинників економічного зростання [8].

У таких умовах особливу актуальність набуває оцінка ефективності стандартизації з позиції та інтересів національної економіки. Визначити економічну ефективність стандартизації означає виявити її вплив на національну економіку з урахуванням результатів стандартизації на стадіях проектування, виготовлення і експлуатації продукції, а також інших об'єктів стандартизації. Оцінка економічної ефективності стандартизації показує можливості забезпечення зро-

стання темпів розвитку господарсько-економічної діяльності суспільства, що є об'єктивною необхідністю сьогодення.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Значний внесок у вивчення й дослідження обраної тематики зробили такі вчені-економісти та фахівці у галузі стандартизації, як: Ф.А. Амірджанянц, Б.Д. Рабінович, В.А. Швандар [9], Л.В. Бесфамільна [10], О.Л. Бабійчук [5], Л.І. Боженко [1], Г.О. Оборський [7], А.А. Дудніков [2], А.Г. Лєскова, А.А. Поживілко [4], Л.С. Кириченко [6] та інші.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. У літературі, присвяченій питанням оцінки економічної ефективності стандартизації, згадується значна кількість методичних підходів і способів такої оцінки. Окремі методи мають свої специфічні риси для різних галузей економіки, окремих підприємств, конкретних видів продукції, що створює додаткові складності при їх ідентифікації та використанні. Звідси очевидна необхідність узагальнення й чіткого аналізу методичних підходів до оцінювання економічної ефективності стандартизації, особливо з огляду на необхідність підвищення ефективності та посилення інтенсифікації національної економіки.

Мета статті. Дослідити існуючі методичні підходи до оцінки економічної ефективності стандартизації на основі аналізу й узагальнення, а також викладення авторського бачення зазначених проблем.

Виклад основного матеріалу. В процесі розв'язування завдань із визначення економічної ефективності стандартів враховують їх класифікацію за видами. Ефективність стандартів на окремі види продукції чи вироби визначають в сфері діяльності певного підприємства, фірми чи обладнання. Для загальнотехнічних чи організаційно-методичних стандартів розрахунки ведуть з урахуванням витрат та економічного ефекту в межах цілої галузі чи навіть держави. У цьому разі зростає складність розрахунків. Вона зумовлена не тільки кількістю об'єктів і показників, а й тісним взаємодіями їх один на одного [1, с. 219].

У зарубіжній та вітчизняній практиці стандартизації найбільшого поширення дістали два методичні підходи до оцінки економічної ефективності стандартизації: засновані на принципі якісного та кількісного оцінювання на різних стадіях створення та впровадження стандартів. У межах цих підходів розрізняють окремі методи оцінки (рис. 1). Початок робіт із розроблення даних підходів припадає на 70-ті роки минулого століття. Першу працю [9] з цієї проблематики розробив згідно із завданням ISO технічний комітет зі стандартизації Швеції, який був членом Ради ISO. В цій праці викладено методи оцінювання економічної ефективності стандартизації на

МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

міжнародному та національному рівнях з урахуванням інтересів, як виробника, так і споживача (користувача) продукції [1, с. 218]. Вибір методики розрахунку економічної ефективності стандартизації визначається джерелом отримання економічного ефекту, а також наявністю тих чи інших вихідних даних, які використовуються у розрахунках [6].

Наведені методи можуть застосовуватися й до розрахунків економічної ефективності стандартів нижчих рівнів (галузевих, технічних умов тощо), а також для здійснення попередніх і наближених порівняльних аналізів здійснення робіт зі стандартизації [1, с. 218].

Якісна оцінка економічної ефективності застосовується для стандартів, для яких важко визначити економічну ефективність. Це стосується:

- стандартів, в яких техніко-економічні показники залишилися без змін у порівнянні з базовими;
- організаційно-методичних стандартів, що визначають порядок проведення робіт;
- стандартів на терміни, визначення, класифікацію, позначення.

Якісні методи розрахунку дають можливість провести порівняльний аналіз стандартів, що вводяться, із діючими.

Матричний метод полягає у використанні спеціальних таблиць (матриць), які після їх заповнення дають змогу зробити порівняльний аналіз. У табл. 1 наведено матрицю якісної оцінки міжнародних стандартів.

До такої таблиці за необхідності доцільно додавати довідкові дані, наукові обґрунтування та розрахунки (обсяги ви-

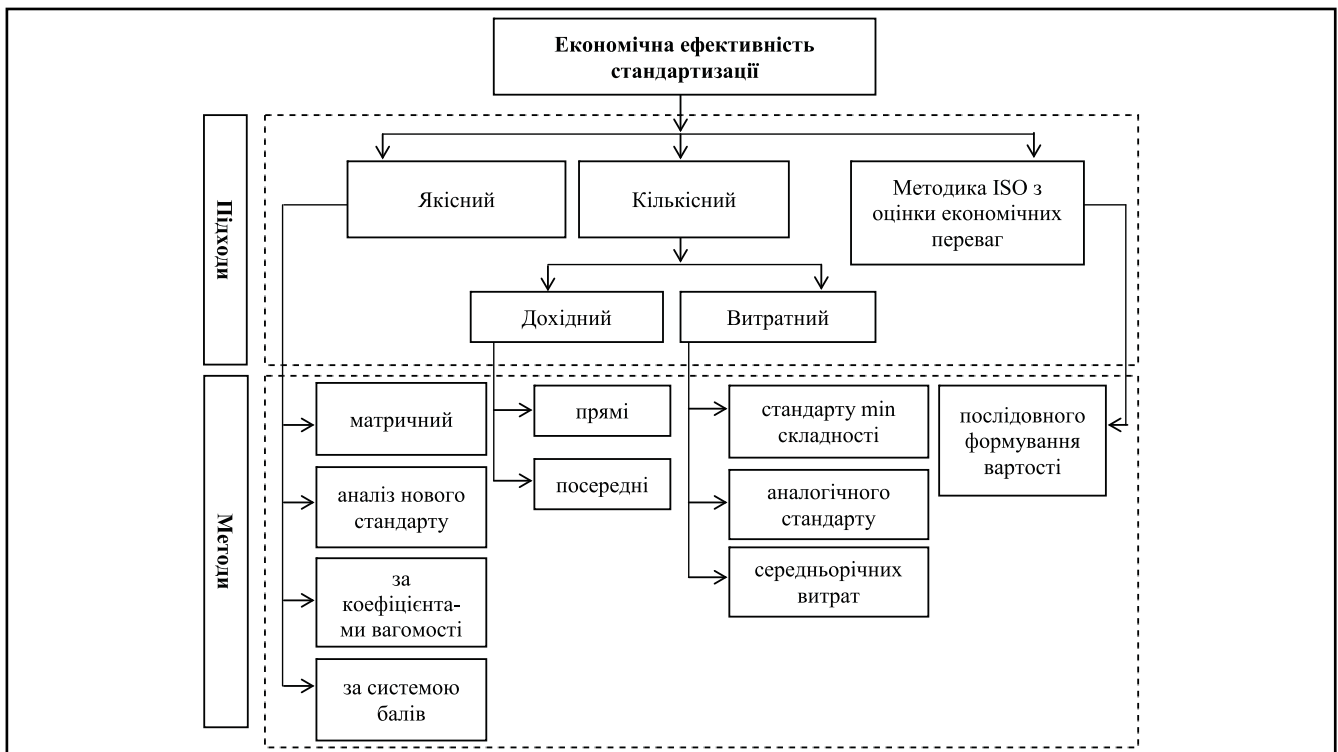

Рисунок 1. Основні методичні підходи до оцінки економічної ефективності стандартизації

Розроблено з використанням [1, 3, 4, 7].

Таблиця 1. Матриця якісної оцінки міжнародних стандартів [1, с. 224]

Мета стандарту	Зміст стандарту, аспекти						
	Терміни й означення	Характеристики	Добирання зразків, проб тощо	Випробування та контролювання	Додаткові вимоги	Документація, включно з погоджувальною	Інші вимоги
1	2	3	4	5	6	7	8
Взаєморозуміння та зв'язки							
Безпека праці, охорона здоров'я та довкілля							
Взаємозамінність і сумісність							
Виконання конкретних функцій							
Економія енергії та сировини							
Обмеження типів продукції							
Захист інтересів споживачів							
Інші причини необхідності стандарту							

робництв продукції, торгівлі, перелік труднощів у взаємодіючих суб'єктів, неузгодженості з вимогами державних чи міжнародних стандартів тощо).

На підставі аналізу даних, наведених у табл. 1, роблять висновки щодо ефективності нового стандарту [1, с. 224].

Метод аналізу нового стандарту полягає у визначенні та аналізі економічної ефективності його за такими критеріями:

- зменшення кількості різновидів (типорозмірів) продукції однакового призначення;
- підвищення коефіцієнта взаємозамінності;
- підвищення коефіцієнта стандартизації [1, с. 225; 7, с. 128].

Цей метод використовують переважно для визначення економічної ефективності стандартів на продукцію (технічних умов, технічних специфікацій тощо) та їхнього удосконалення.

Економічний ефект від зменшення кількості різновидів продукції однакового призначення переважно визначають за зміною витрат на їх виготовлення: зменшення асортименту запасних частин; спрощення та здешевлення обслуговування, використання, налагодження та ремонтування виробів.

Ефективність стандартизації від підвищення коефіцієнта взаємозамінності виробів та зумовлене цим підвищення продуктивності праці, зменшення витрат на виробництво та використання продукції, визначають за методикою розрахунку ефективності нової техніки. За цією ж методикою визначають економічну ефективність від підвищення коефіцієнта стандартизації.

Окрім цього, враховують економічну ефективність від зменшення витрат на пошуки потрібної продукції, запасних частин, комплектувальних елементів тощо, як в процесі їх використання, так і в процесі продажу [1, с. 226].

Метод оцінювання ефективності стандартизації за коефіцієнтами вагомості об'єктів і видів стандартів дає змогу визначити пріоритетність нових стандартів.

Відповідно до методу оцінки ефективності стандартизації за коефіцієнтами вагомості всі об'єкти та види стандартів поділяють на групи, кожна з яких має свої коефіцієнти вагомості. Загальний чи табличний коефіцієнт вагомості визначають як

$$W = xy, \tag{1}$$

де W – коефіцієнт вагомості стандартів; x і y – коефіцієнти вагомості відповідно об'єктів та видів стандартів, що визначаються згідно з табл. 2 та 3.

Безпосереднє визначення економічної ефективності даних стандартів ведуть за формулою

$$H = Q_m V N, \tag{2}$$

де H – економічна ефективність стандарту; Q_m – обсяг виробництва конкретного виду продукції в певний період, ум. од.; V – фактор оцінювання заданої продукції; N – обсяг стандартизації [1, с. 227].

Фактор оцінювання є сумою багатьох факторів, які враховують термін чинності стандарту (V_1), зменшення витрат на виготовлення продукції (V_2), покращення її якості (V_3), умов її використання (V_4), розподілення (V_5), керування (V_6), тобто

$$V = \sum_{i=1}^k V_i, \tag{3}$$

де k – кількість складових фактора оцінювання V .

Обсяг стандартизації визначають за формулою:

$$N = W E_q K \ln \frac{m_0}{m_1}, \tag{4}$$

де W – коефіцієнт вагомості за (1),

Таблиця 2. Коефіцієнти вагомості об'єктів стандартів, x [1, с. 227]

Номер	Об'єкти стандартів	
	назва	коефіцієнт вагомості, x
01	Основні загальні принципи науки, техніки, виробництва, споживання, використання, безпеки праці тощо	9–10
02	Окремі принципи людської діяльності (поняття, термінологія, креслення, устаткування та спорядження для випробувань, вимірювальні інструменти, фізичні та хімічні властивості, допуски розмірів тощо)	7,5–9
03	Сировина, енергія, паливо, продукти харчування, одяг, житло, гірниче устаткування тощо).	6–8
04	Промислові матеріали та вироби, транспортні засоби, агрегати, апарати тощо	4,5–7
05	Предмети широкого вжитку, машини та матеріали, використовувані в певних галузях національної економіки	2,5–5
06	Матеріали вузькогалузевого використання	1–3
07	Інші предмети	0,1–1

Таблиця 3. Коефіцієнти вагомості видів стандартів, y [1, с. 227]

номер	Вид стандарту	
	назва	Коефіцієнт вагомості, y
V1	Принципи, правила, позначення, системи тощо	9–10
V2	Методи випробувань аналізу, взяття проб, розрахунків, транспортування, зберігання, кодування тощо	7,5–9
V3	Технічні вимоги	6,5–8
V4	Розміри, допуски, профілі, фізичні та хімічні властивості тощо	5,5–7
V5	Класифікація, асортимент, марки тощо	4–6
V6	Показники та характеристики якості продукції, специфікації, переліки	3–5
V7	Інші види стандартів	0,1–4

E_c – коефіцієнт, що враховує умови впровадження стандарту, для нормальних умов $E_c = 1$, а у разі наявності певних відхилень (чи обмежень) E_c беруть у межах від 0,3 до 0,9.

$$K = \frac{1}{\ln 2}$$

m_0 і m_1 – кількість різновидів продукції відповідно до та після впровадження нового стандарту [1, с. 228].

Метод за системою балів полягає в порівнянні суми балів.

$$B = S + E + C, \quad (5)$$

де B – сума балів; S, E, C – оцінювання відповідно безпечності продукції, економічної ефективності продукції та інтересів споживачів. Значення коефіцієнта S визначають як добуток ймовірної кількості осіб, які споживають чи використовують певну продукцію, та так званого фактора ризику, що враховує інтенсивність, частоту та умови споживання тощо. Значення коефіцієнта E враховує ефективність загального обсягу виробництва продукції, як внутрішнього споживання, так і експорту. Коефіцієнт C є добутком кількості споживачів, що споживають (використовують) продукцію, та величини потреб у ній кожного з них [1, с. 228].

Основним принципом кількісного оцінювання ефективності стандартизації є кількісне визначення доходів і витрат на стандартизацію.

Оцінювання доходів від стандартизації здійснюють прямим чи посереднім методами. Прямий метод оцінки ЕЕС, використовують на рівні окремих підприємств, його результати можна екстраполювати на більш високий рівень; посередній метод визначення ЕЕС використовують переважно на державному рівні [7, с. 128–129].

При застосуванні прямих методів оцінювання економічної ефективності стандартизації для кожного об'єкта чи операції, на які впливає новий стандарт, визначають економічний ефект, який може бути додатним і від'ємним, а потім їх сумують.

У процесі визначення ефективності стандартів враховують економію від зменшення обсягів за купування сировини, палива, енергії, матеріалів, комплектувальних виробів тощо; від зменшення складських приміщень, резервних запасів продукції, термінів на проектування чи конструювання тощо.

Зменшення витрат на замовлення, придбання та зберігання комплектувальних виробів чи зменшення виробничих витрат визначають як

$$\frac{C_0 - C_1}{C_0} = 1 - \left(\frac{m_0}{m_1} \right)^{-0,5}, \quad (6)$$

де C_0 і C_1 – загальні витрати до та після стандартизації; m_0 та m_1 – кількість різновидів продукції відповідно до та після стандартизації, а зменшення виробничих витрат як

$$\frac{C_0 - C_1}{C_0} = 1 - \left(\frac{m_0}{m_1} \right)^{-0,25}. \quad (7)$$

Отримані результати на рівні окремих підприємств екстраполюють на державний рівень [1, с. 229–230].

Посередній метод визначення економічної ефективності стандартизації полягає в порівнянні загальних обсягів випуску продукції до та після стандартизації у грошовому вираженні. Цей метод потребує меншого обсягу інформації і використовують його переважно на державному рівні. І хоча він менш точний, однак дає можливість визначати ефективність загальних і основоположних стандартів.

Оскільки деякі стандарти вводяться протягом певного проміжку часу (в тому числі протягом декількох років), враховується фактор часу: визначається значення всіх річних доходів за період використання стандарту.

Річний валовий дохід

$$R = rQ, \quad (8)$$

де R – річний валовий дохід, грн.;

r – коефіцієнт доходу, що виражає особливості заданого стандарту та визначається на підставі певного досвіду;

Q – обсяг випуску продукції, грн. [1, с. 230; 7, с. 131].

Визначають економічну ефективність стандартизації не тільки в грошовому вираженні, а часто її визначають економією часу, полегшенням здійснення окремих процесів та операцій, ритмічністю виробничих процесів та інших ефектів, що не підлягають прямим вимірюванням. Саме з цих причин посередні методи переважно здійснюють для великомасштабних розрахунків на державному та міжнародному рівнях [1, с. 230].

Ефективність стандартизації може бути забезпечена за умови перевищення доходів від стандартизації над витратами на її здійснення, тобто отримання прибутку від стандартизації. Доцільно використовувати дві групи оцінки витрат на стандартизацію: витрати на розроблення стандарту та витрати на впровадження стандарту.

Витрати на розроблення та впровадження стандарту на рівні окремого підприємства визначають робочі групи чи підрозділи, на державному рівні комітети, які реалізують державну політику у сфері стандартизації.

Вибір методу визначення витрат на розроблення стандарту залежить від сформованої в організації практики, наявності вихідних даних, кваліфікації фахівців у даній галузі, наявності статистичної та нормативної бази. Розглянемо три найбільш поширених методи визначення витрат на розроблення стандарту:

1. Метод визначення витрат на основі фактичних витрат на розроблення стандарту мінімальної складності. Об'єктом стандартизації за даним методом є найпростіший продукт, на який підприємство має нормативно-технічну документацію, що не містить показників, які виходять за рамки рівня, досягнутого промисловістю. Кількість показників такого стандарту, що підлягають стандартизації рекомендується мати не більше 10 і кількість організацій, яким необхідно направити проект стандарту на відгук, – не більше 100.

Витрати на розроблення такого стандарту визначаються за формулою:

$$B_{\min} = \sum_{i=1}^n T_{\min i} C_i + H_e, \quad (9)$$

де n – кількість категорій співробітників, що беруть участь в розробці стандарту;

$T_{min i}$ – трудомісткість розробки стандарту мінімальної складності i -тою категорією співробітників, люд./год.;

C_i – заробітна плата одного працівника i -тої категорії, грн./год.;

H_B – накладні витрати на розробку одного стандарту.

2. Метод визначення витрат на основі фактичних витрат на розробку аналогічного стандарту. При використанні даного методу насамперед необхідно підібрати найбільш ближчий аналог серед стандартів, що розроблялися раніше.

Зміна складності запланованого до розробки стандарту визначається за допомогою коефіцієнта складності, що враховує вплив описаних вище факторів і встановлюється експертним шляхом.

Витрати на розроблення запланованого стандарту визначаються за формулою

$$B_H = (B_\phi - (B_{E.A} + B_{K.A})) \left(\frac{b_p}{100} \right)^t K_{CK} + (B_{E.A} + B_{K.A}), \quad (10)$$

де B_ϕ – фактичні витрати на розробку стандарту–аналога, грн.;

$B_{E.A}$ – витрати на експериментальні роботи при розробленні стандарту–аналога, грн.;

$B_{K.A}$ – витрати на відрядження при розробці стандарту–аналога, грн.;

b_p – щорічний приріст продуктивності праці, %;

t – період часу між розробкою стандарту–аналога і нового стандарту, роки;

K_{CK} – коефіцієнт складності нового стандарту;

$B_{E.A}$ – плановані витрати на експериментальні роботи при розробленні нового стандарту, грн.;

$B_{K.A}$ – плановані витрати на відрядження при розробці нового стандарту, грн.

3. Метод визначення витрат на основі середньорічних витрат на одного середньооблікового працівника. Даний метод застосовується для стандартів, для яких не можливо підібрати аналог або за відсутності нормативно–статистичної бази.

Витрати на розробку нового стандарту в гривнях обчислюють за формулою

$$B_H = C_p N_p T_p, \quad (11)$$

де C_p – середні річні витрати підприємства (організації) на одного середньооблікового працівника, грн.;

N_p – планова кількість співробітників, що виділяються для розроблення нового стандарту, чол.;

T_p – плановий термін розробки нового стандарту, роки.

Серед методів визначення витрат на розроблення стандарту найбільш застосовуваним є метод визначення витрат на основі фактичних витрат на розроблення стандарту мінімальної складності [5, с. 43–45].

Як бачимо, кожен із методів розрахунку економічної ефективності стандартизації має свої специфічні риси для різних галузей економіки, окремих підприємств, конкретних видів продукції. А тому досить часто в практичній роботі з оцінки ефективності стандартизації оцінювач застосовує кілька методів, що найповніше відповідають конкретним умовам, об'єктам та меті оцінки, наявності й достовірності інформаційних джерел для її проведення. Створення універсальної методики ускладнено, перш за все, великою різноманітністю стандартів, як за їх видами, категоріями, об'єктами стандартизації, так і за галузями їхнього розповсюдження та сферами впливу.

Усе це зумовлює складність розв'язання завдань, що полягають в необхідності врахування значної кількості інформативних даних з різних галузей економіки, науки, техніки та досконалого знання їх специфіки.

На сучасному етапі розвитку світової економіки увагу міжнародних комерційних організацій приваблює новий методичний підхід з оцінки економічних переваг застосування стандартів, розроблений ISO. Метою методики є визначення вкладу стандартів у формування вартості продукції або послуги.

Нова методика дозволяє порівнювати результати різних досліджень і створювати загальну базу знань про економічні переваги застосування стандартів [11]. І хоча вона розрахована головним чином на компанії (комерційні організації), однак також може застосовуватися державними підприємствами, розробниками стандартів та іншими національними органами зі стандартизації [4, с. 45].

Методика заснована на методі послідовного формування вартості. Послідовне формування вартості – це послідовність заходів, пов'язаних з процесом виробництва певного виду продукції або послуги. Виробництво розподілено на етапи, розташовані в певній послідовності, при цьому після

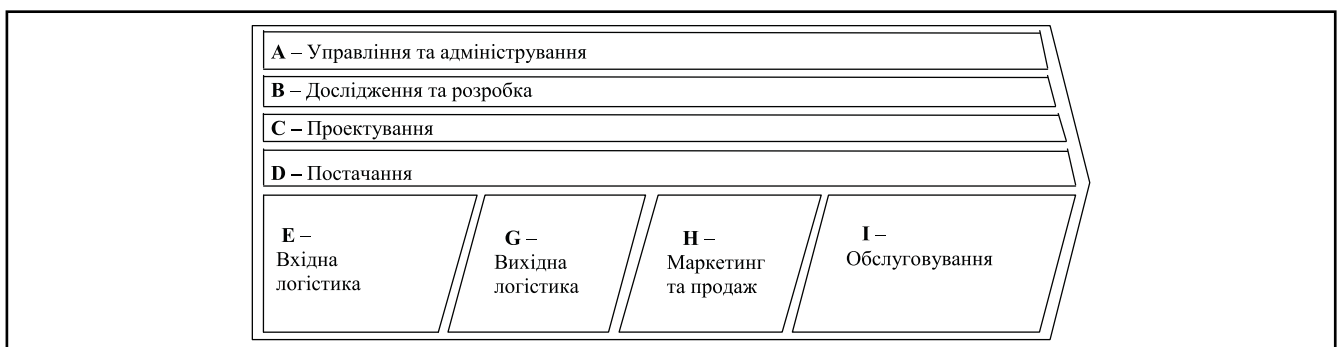

Рисунок 2. Послідовність формування вартості в межах одного підприємства [4, с. 46; 11]

Таблиця 4. Карта комплексного впливу стандартів [4, с. 47, 11]

Етап	Захід	Результат
Виробництво/ управління	Всі заходи	Поліпшення внутрішнього обміну інформацією
		Поліпшення навчання персоналу
		Більш ефективна обробка
	Переробка	Більш ефективний збір інформації
		Поліпшення якості обладнання та матеріалів
	Забезпечення якості	Підвищення якості управління
	Забезпечення безпеки, охорони навколишнього середовища	Зниження недоліків, пов'язаних з регламентами
		Більш суворе забезпечення безпеки охорони навколишнього середовища

Рисунок 5. Наслідки застосування стандартів на бізнес-етапах [4, с.48, 11]

Етап 4. Оцінка результатів та їх закріплення.

Метою процесу оцінки є визначення економічної ефективності від використання стандартів через показники в кількісному вираженні. Застосування стандартів сприяє зміні показників, що впливають на фінансово-господарську діяльність підприємств та на їх фінансові результати за рахунок скорочення витрат та збільшення доходів.

Результати аналізу свідчать, що методика ISO з оцінки економічних переваг є найефективнішою на сучасному етапі економічного розвитку, а отже її застосування є об'єктивною необхідністю сьогодення.

Висновки

Проведений аналіз існуючих методичних підходів до оцінки економічної ефективності стандартизації дозволяє зробити висновок, що методики розрахунків мають свої специфічні риси для різних галузей економіки, окремих підприємств, конкретних видів продукції. Вибір методики визначається, перш за все, джерелом отримання економічного ефекту, а також наявністю тих чи інших вихідних даних, які використовуються у роз-

рахунках. Усе це зумовлює складність розв'язання завдань, що полягають в необхідності врахування значної кількості інформаційних даних з різних галузей економіки, науки, техніки.

Пріоритетною, на наш погляд, є методика ISO з оцінки економічних переваг застосування стандартів ISO, в основу якої покладено метод послідовного формування вартості. Вона є саме тим найефективнішим інструментарієм, скориставшись яким можна порівнювати результати різних галузей досліджень і створювати загальну базу знань про економічні переваги застосування стандартів.

Список використаних джерел

1. Боженко Л.І. Метрологія, стандартизація, сертифікація та акредитація: Навч. посіб. / Л.І. Боженко. – Львів: Афіша, 2006. – 324 с.
2. Дудніков А.А. Основи стандартизації, допуски, посадки і технічні вимірювання: Підручник / А.А. Дудніков. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 352 с.
3. Кононов В.Б. Аналіз методів оцінювання економічної ефективності стандартизації / В.Б. Кононов, А.В. Коваль // Системи обробки інформації. – Х.: ХУ ПС, 2009. – 1(75). – С. 59–60.

4. Лескова А.Г. Методология ISO по оценке экономических преимуществ применения стандартов / А.Г. Лескова, А.А. Поживилко // Стандартизация. – 2012. – №15. – С. 45–48.

5. Бабийчук О.Л. Экономика качества, стандартизации и сертификации: учеб. пособие для студентов вузов / О.Л. Бабийчук, И.Ю. Курпьянова, О.Л. Морозова. – Курск: Курский гос. техн. ун-т, 2008. – 147 с.

6. Кириченко Л.С. Стандартизация і сертифікація товарів та послуг: Підручник / Л.С. Кириченко, А.А. Самойленко. – Х.: Вид-во «Ранок», 2008. – 240 с.

7. Оборський Г.О. Основи стандартизації: конспект лекцій для студ. / Г.О. Оборський, М.Г. Огієнко, П.А. Швагірев. – О.: Наука і техніка, 2011. – 136 с.

8. Зенкін А.С. Стандартизація та управління якістю: Навчальний посібник. / А.С. Зенкін, Г.І. Хімічева, Н.А. Єфіменко, В.М. Соловйов. – Черкаси: Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2008. – 174 с.

9. Эффективность стандартизации / [Амирджанянц Ф.А., Рабинович Б.Д., Швандар В.А.] – М.: Издательство стандартов, 1987. – 312 с.

10. Экономика стандартизации, метрологии и качества продукции / [Бесфамильная Л.В., Резчиков В.И., Соколова Л.Г., Швандар В.А.] – М.: Издательство стандартов, 1988. – 312 с.

11. International Organization for Standardization, ISO – Economic benefits of standards [Electronic resource]. – Access to the site: // www.iso.org/iso/home.html

УДК 316.422(477)

І.С. ЧОРНОДІД,

к.е.н., доцент, докторант Науково-дослідного економічного інституту Мінекономрозвитку та торгівлі України

Місце України в рейтингах соціальної конкурентоспроможності національної економіки

Стаття присвячена соціальній конкурентоспроможності національної економіки. Розкрито місце України в рейтингах соціальної конкурентоспроможності національної економіки. Оцінювання проводяться на макро-, мета- і мікрорівні на основі результатів роботи Інституту стратегії й конкурентоспроможності при Гарвардському університеті, Міжнародного інституту розвитку менеджменту, Світового економічного форуму. Охарактеризовано місце України за індексом людського розвитку та індексами, які характеризують соціальну конкурентоспроможність країни.

Ключові слова: конкурентоспроможність національної економіки, світові рейтинги конкурентоспроможності національної економіки, індекси соціальної конкурентоспроможності національної економіки.

Статья посвящена социальной конкурентоспособности национальной экономики. Раскрыто место Украины в рейтингах социальной конкурентоспособности национальной экономики. Оценка проводится на макро-, мета- и микроуровне на основе результатов работы Института стратегии и конкурентоспособности при Гарвардском университете, Международного института развития менеджмента, Всемирного экономического форума. Охарактеризовано место Украины по индексу человеческого развития и индексам, характеризующим социальную конкурентоспособность страны.

Ключевые слова: конкурентоспособность национальной экономики, мировые рейтинги конкурентоспособности национальной экономики, индексы социальной конкурентоспособности национальной экономики.

The article is devoted to social competitiveness are national economy. Solved Ukraine's place in the rankings of social competitiveness of the national economy. Evaluation carried out on the macro-, meta-, and macro levels based on the results of the Institute of Strategy and Competitiveness at Harvard University, the International Institute for Management Development, World Economic Forum. Characterized, Ukraine's human development index, and indices that characterize social competitiveness.

Keywords: competitiveness, global ratings of competitiveness of the national economy, social indices of competitiveness of the national economy.

Постановка проблеми. Сучасні економічні реалії переконливо свідчать, що темпи та загальний вектор напрямку соціально-економічного прогресу національної економіки в значній мірі залежать від конкурентоспроможності країни, а саме від її соціальної складової.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Питання забезпечення соціальної конкурентоспроможності економіки України розглядали у своїх працях вітчизняні вчені Л.Л. Антонюк, Я.Б. Базилюк, З.С. Варналій, А.С. Гальчинський, З.І. Галушка, В.М. Геєць, Я.А. Жаліло, Е.М. Лібанова, Б.Є. Кваснюк, І.Г. Мансуров, Г.Н. Філюк, Б. Гаврилишин, А. Гальчинський, Т. Гайдай, О. Грішнова, П. Єщенко, Ю. Зайцев, В. Ільїн, Б. Кваснюк, І. Мазур, І. Малий, В. Мандибур, А. Уніят, Б. Пасхавер та ін.

Мета статті. Проаналізувати місце України в рейтингах соціальної конкурентоспроможності національної економіки та охарактеризувати сутність соціальної конкурентоспроможності країни.